

УДК 378(438)

Grabowiec Anna

KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI W POLSCE – OD PRZESZŁOŚCI DO TERAŹNIEJSZOŚCI

A W artykule autorka przedstawia system kształcenia nauczycieli od czasu odzyskania przez Polskę niepodległości po czasy współczesne. Ukazuje instytucje przygotowujące kandydatów do zawodu nauczyciela, realia ich funkcjonowania, zasady rekrutacji kandydatów oraz wybrane zagadnienia dotyczące przebiegu nauki. Autorka zwraca również uwagę na mankamenty obecnego systemu i konieczność zmian.

Słowa kluczowe: kształcenie; kształcenie nauczycieli; system kształcenia; standardy kształcenia

Wstęp. Dynamika zmian zarówno cywilizacyjnych, jak i społeczno-kulturowych sprawia, że zawód nauczyciela jest dziś zawodem szczególnie ważnym, odpowiedzialnym i trudnym. Od nauczyciela w dużym stopniu zależy, jaką drogę w dorosłym życiu wybiorą jego wychowankowie. Jest on odpowiedzialny przed całym społeczeństwem za kształcenie i wychowanie młodego człowieka.

Czynnikiem niezwykle ważnym dla jakości, a co za tym idzie efektów pracy nauczyciela, jest niewątpliwie właściwe przygotowanie do tego zawodu. Dlatego kwestia zapewnienia skutecznego systemu kształcenia i ustawicznego rozwoju zawodowego nauczycieli znajduje się wśród priorytetów polityki edukacyjnej wszystkich krajów europejskich [6, c. 11].

System kształcenia nauczycieli w polsce od 1918 roku. Obecny system kształcenia nauczycieli w Polsce jest następstwem wielu wcześniejszych przemian i doświadczeń. Niewątpliwie priorytetową rolę w zakresie tworzenia systemu kształcenia nauczycieli dla potrzeb polskiego szkolnictwa odegrała Komisja Edukacji Narodowej, powołująca do życia stan nauczycielski, nazywany stanem akademickim. *Ustawy Komisji Edukacji Narodowej dla stanu akademickiego* są pierwszymi zapisami zapewniającymi zawodowi nauczycielskiemu wysokie wykształcenie oraz odpowiednią rangę i uznanie społeczne. Kształcenie przyszłych nauczycieli odbywało się w utworzonych w ramach uniwersytetów «Seminariach kandydatów stanu akademickiego» i obejmowało między innymi poznawanie nowych metod nauczania i hospitowanie lekcji. W sposób szczególny został potraktowany nauczyciel szkoły parafialnej, w zakres którego kompetencji miały wchodzić umiejętności pedagogiczne i metodyczne, takie jak np. rozbudzanie zainteresowań uczniów czy dostosowanie metod nauczania do ich poziomu. Kandydatów na nauczycieli szkół parafialnych kształciły pozauniwersyteckie seminaria nauczycielskie [15, c. 177–178; 9, c. 23–26].

Po odzyskaniu niepodległości system kształcenia na-

uczycieli zainicjowany został wydanym w 1919 roku *Dekretem o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim*. Dokument ten normował i ujedynolcał organizację szkolnictwa dla nauczycieli na terenie całego kraju. Na jego mocy tymczasowo powołano do życia Seminarium Nauczycielskie, jako podstawową formę kształcenia kandydatów na nauczycieli w szkołach powszechnych. Nauka w seminarium trwała co najmniej pięć lat i kończyła się egzaminem nauczycielskim, zwanym również egzaminem dojrzałości. Przez pierwsze trzy lata słuchacze zdobywali wykształcenie ogólne, a przez kolejne dwa – przygotowanie pedagogiczne. Przy seminariach tworzone szkoły ćwiczeń, w których kandydaci odbywali praktyki pedagogiczne [2, c. 59–60; 9, c. 33].

Z czasem najbardziej postępowi pedagodzy i działacze oświatowi zaczęli głosić potrzebę jednolitego kształcenia nauczycieli na poziomie wyższym. Walczono o wyższe wykształcenie nauczycieli niezależnie od typu i szczebla szkoły. Niestety w przypadku nauczycieli szkół powszechnych, których kształciły seminaria nauczycielskie, udało się jedynie powołać dwuletnie pedagogia i zorganizować wyższe kursy nauczycielskie.

W 1932 roku uchwalona przez Sejm ustawa szkolna zlikwidowała seminaria nauczycielskie, utrzymała pedagogia i powołała do życia trzyletnie licea pedagogiczne (po czteroletnim gimnazjum). Zadaniem liceów pedagogicznych było przygotowanie do pracy nauczycieli niższych klas szkoły powszechnej. Rekrutację przeprowadzano w oparciu o egzamin wstępny. Słuchacze poza wiedzą ogólną, będącą przedmiotem nauczania szkolnego, wyposażani byli w wiedzę i umiejętności psychologiczno-pedagogiczne, niezbędne w pracy w szkole. Kandydatów na nauczycieli szkół średnich przygotowywały uniwersytety. Początkowo kształciły ich jedynie w zakresie merytorycznym w przedmiotach kierunkowych, a przygotowanie pedagogiczne kandydat mógł zdobyć w Państwowym Instytucie Pedagogicznym. Kwalifikacje nauczyciela szko-

ły średniej uzyskiwało się przez złożenie państwowego egzaminu nauczycielskiego. W późniejszym okresie niektóre uniwersytety podjęły pedagogiczne przygotowanie kandydatów bezpośrednio w ramach organizacyjnych uczelni, powołując tzw. Studia Pedagogiczne. Świadczenie ukończenia studium po odbyciu przez słuchacza pozytywnie ocenionej, dwuletniej praktyki nauczycielskiej, zwalniało z egzaminu państwowego [16, c. 179; 2, c. 104–105].

Po drugiej wojnie światowej kwestia kształcenia nauczycieli była jednym z najważniejszych i jednocześnie najtrudniejszych problemów w polityce oświatowej Polski. Od pierwszych dni organizowania szkolnictwa odczuwalny był brak kadr nauczycielskich, co wynikało między innymi ze zniszczenia polskiej inteligencji (w tym właśnie nauczycieli), przerwy w kształceniu nauczycieli w okresie okupacji oraz zatrudniania kadr nauczycielskich w administracji państwowej. Te poważne braki kadrowe sprawiły, że początkowo najprostszą formą uzyskania kwalifikacji nauczycielskich były kursy pedagogiczne. Dla absolwentów liceów – sześciotygodniowe i trzymiesięczne, dla absolwentów szkoły powszechnej – sześciomiesięczne [7, c. 123–124; 2, c. 196].

W roku 1947/48 ukształtowało się ostatecznie liceum pedagogiczne, które przygotowywało nauczycieli przedszkół, szkół podstawowych oraz innych placówek oświatowych. Słuchaczami zostawali absolwenci szkoły podstawowej na podstawie wyniku egzaminu wstępnego. Nauka trwała początkowo cztery, a następnie pięć lat. Uczniowie po zdaniu egzaminu dojrzałości mieli prawo ubiegać się o przyjęcie na studia, jak również uzyskiwali kwalifikacje do nauczania określonego przedmiotu w konkretnym typie szkoły. Licea te funkcjonowały do końca lat 60-tych [4, c. 24].

Badania dotyczące efektywności pracy absolwentów liceów pedagogicznych ukazały pewne braki w ich przygotowaniu. W celu poprawy takiego stanu rzeczy powołano w 1954 roku dwuletnie Studium Nauczycielskie, w którym kształcono nauczycieli specjalistów klas V – VII. W latach siedemdziesiątych szkoły te zlikwidowano, a część z nich przekształcono w Wyższe Szkoły Nauczycielskie [5, c. 188–189].

Radykalne zmiany w kwestii kształcenia nauczycieli w Polsce wprowadziło wejście w życie ustawy z dnia 27 kwietnia 1972 roku, nazywanej *Kartą Praw i Obowiązków Nauczyciela*. Artykuł 10 tej ustawy stwierdzał, że «na stanowisko nauczyciela lub wychowawcy może być powołana osoba, która ukończyła studia w szkole wyższej kształcącej nauczycieli albo w innej szkole wyższej i posiada przygotowanie pedagogiczne uzyskane podczas studiów lub na kursie» [13]. Dokument wyraźnie określał konieczność wyższego wykształcenia wszystkich nauczycieli.

Wprowadzenie *Karty Praw i Obowiązków Nauczyciela* pociągnęło za sobą zmiany w pedagogicznym kształceniu nauczycieli na uniwersytetach. Na studiach stacjonarnych dokonano podziału na studia i kierunki nauczycielskie oraz nienauczycielskie. Programy pedagogicznego kształcenia studentów były jednolite dla wszystkich uniwersytetów i

realizowano je przez wszystkie lata studiów. Obejmowały one zagadnienia z podstaw pedagogiki, dydaktyki ogólnej i teorii wychowania, z biomedycznych podstaw wychowania, z podstawowych dyscyplin psychologicznych oraz technicznych środków nauczania a także dydaktykę szczegółową kierunkowego przedmiotu studiów i praktyki pedagogiczne. Niektóre uniwersytety dla realizacji kształcenia pedagogicznego na kierunkach nauczycielskich, powołały specjalne organizacyjne jednostki naukowo-dydaktyczne. Od 1973 r. uczelnie wprowadziły kształcenie nauczycieli w trybie zaocznym [15, c. 186–187].

W 1975 roku powołano Pedagogiczne Studium Techniczne przygotowujące do pracy nauczycieli praktycznej nauki zawodu. Zajęcia realizowane były w dwóch cyklach: czteroletnim (na podbudowie zasadniczej szkoły zawodowej) i dwuletnim (na podbudowie szkoły średniej zawodowej). Absolwenci cyklu czteroletniego po zdaniu egzaminu maturalnego uzyskiwali tytuł zawodowy technika. Absolwenci obydwu cyklów uzyskiwali dyplom ukończenia pedagogicznego studium technicznego. Szkoły te funkcjonowały do 1995 roku [5, s. 190].

Na początku lat osiemdziesiątych pojawiły się w Polsce oznaki ostrego kryzysu kadr nauczycielskich na wszystkich szczeblach systemu edukacyjnego. Sytuacja taka spowodowana była między innymi możliwością odchodzenia wielu nauczycieli na wcześniejszą emeryturę i wejściem w wiek szkolny nowej fali wyżu demograficznego. Władze oświatowe podjęły w związku z tym decyzję o ponownym tworzeniu dwuletniego Studium Nauczycielskiego, zwłaszcza o profilu: nauczanie początkowe. Szkoła ta stała się placówką o statusie szkoły średniej, przeznaczoną dla posiadaczy świadectwa dojrzałości, którzy chcieli uzupełnić wykształcenie zawodowe. Do 1984 roku nauka w systemie dziennym trwała dwa lata, a w zaocznym trzy lata, po czym studium wprowadziło kształcenie w cyklu: sześcioletnim dla kandydatów do zawodu nauczyciela przedszkola (na podbudowie szkoły podstawowej) oraz w cyklu dwuletnim dla kandydatów do zawodu nauczyciela nauczania początkowego, muzyki, plastyki, pracy-techniki i wychowania fizycznego w szkole podstawowej (na podbudowie szkoły średniej). Absolwenci tych szkół mogli kontynuować naukę w systemie zaocznym na poziomie magisterskim w wyższych szkołach pedagogicznych [7, c. 126; 5, c. 189].

W 1982 roku weszła w życie ustawa regulująca prawa i obowiązki nauczycieli nazywana *Kartą Nauczyciela*, według której stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która «posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła szkołę kształcąca nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje». Zgodnie z dokumentem minister w drodze rozporządzenia «może określić szkoły i wypadki, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli» [14].

Edukacja nauczycieli mogła być zatem być realizowana w dwóch systemach: szkolnictwa wyższego i w systemie oświaty. Do instytucji z systemu oświaty należały między innymi funkcjonujące do września 2015 roku publiczne i

niepubliczne kolegia nauczycielskie i kolegia języków obcych. Kolegia nauczycielskie przygotowywały kandydatów do zawodu nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych oraz innych placówek oświatowo-wychowawczych, natomiast w tych drugich kształcono nauczycieli języków obcych, zwłaszcza języka angielskiego, francuskiego i niemieckiego. Warunkiem utworzenia i prowadzenia kolegium było podpisanie ze szkołą wyższą, mającą uprawnienia do kształcenia nauczycieli, porozumienia dotyczącego kwestii programowych, warunków uzyskania tytułu licencjata oraz możliwości podjęcia uzupełniających studiów magisterskich. Nauka w kolegiach trwała trzy lata i była organizowana w systemie dziennym, wieczorowym i zaocznym, a w przypadku kolegium językowego również w systemie eksternistycznym. Kandydaci kolegiów nauczycielskich przyjmowani byli na podstawie posiadanego świadectwa dojrzałości oraz wyniku egzaminu wstępnego w zakresie problematyki ustalonej przez szkołę. Zasady postępowania rekrutacyjnego do kolegiów językowych były opracowywane przy współdziałaniu właściwej jednostki organizacyjnej uczelni sprawującej opiekę naukowo-dydaktyczną. Nauka kończyła się egzaminem dyplomowym a absolwenci otrzymywali dyplom ukończenia kolegium nauczycielskiego oraz tytuł zawodowy licencjata nadany przez uczelnię, z którą kolegium podpisało porozumienie. Dyplom świadczył o posiadaniu kwalifikacji do prowadzenia zajęć w określonym typie szkoły, a tytuł licencjata pozwalał na kontynuację nauki w szkole wyższej [4, c. 25-26; 5, c. 190-191].

W okresie transformacji ustrojowej Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, poprzez rozporządzenie dotyczące szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, starało się wywierać wpływ na kształcenie nauczycieli w autonomicznych w swoich działaniach uczelniach wyższych. Dokument określał jednoznacznie, że wykształcenie nauczycieli składa się z przygotowania kierunkowego i przygotowania pedagogicznego, realizowanego poprzez przedmioty z zakresu psychologii, pedagogiki i metodyki. Określona została także minimalna liczba godzin praktyk pedagogicznych [8, c. 53-54].

Współczesny system kształcenia. Obecnie kształcenie nauczycieli reguluje przyszły *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela z dnia 17 stycznia 2012 roku* [11]. Kształcenie nauczycieli odbywa się zatem w uniwersytetach, akademiach pedagogicznych, wyższych szkołach zawodowych, akademiach wychowania fizycznego i politechnikach.

W polskim systemie szkolnictwa wyższego funkcjonują zarówno uczelnie publiczne, jak i niepubliczne, przy czym te ostatnie stanowią większość. Edukację nauczycielską prowadzi się na jednolitych studiach magisterskich (pięcioletnich), na studiach pierwszego stopnia (trzyletnich) i drugiego stopnia (dwuletnich) oraz studiach podyplomowych. Studia pierwszego stopnia to forma kształcenia, na którą przyjmowani są kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji pierwszego stopnia i tytułu zawodowego licencjata. Studia drugiego stopnia (dwuletnie) to forma kształcenia, na którą

przyjmowani są kandydaci posiadający co najmniej kwalifikacje pierwszego stopnia, zakończone uzyskaniem tytułu magistra [10].

Zgodnie z rozporządzeniem w ramach różnych kierunków studenci mogą wybrać specjalność nauczycielską i zdobyć w trakcie studiów kwalifikacje dające im uprawnienia do pracy w odpowiednim rodzaju szkół. Kształcenie na studiach pierwszego stopnia obejmuje przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela wyłącznie w przedszkolach i szkołach podstawowych, a na studiach drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich – do pracy we wszystkich typach szkół i rodzajach placówek. Nauczyciele przedszkoli i klas I-III w szkołach podstawowych są przygotowywani w obydwu zakresach jednocześnie. Kształcenie na studiach podyplomowych może być prowadzone w zakresie przygotowania do nauczania kolejnego przedmiotu oraz przygotowania w zakresie psychologiczno-pedagogicznym i dydaktycznym dla absolwentów studiów posiadających wyłącznie przygotowanie merytoryczne. W przypadku absolwentów studiów pierwszego stopnia może ono obejmować wyłącznie przygotowanie do pracy w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Obowiązujące standardy zdecydowanie poszerzają i uszczegółwiają opis efektów kształcenia. Po zakończeniu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela absolwent ma posiadać wiedzę psychologiczną, pedagogiczną i metodyczną a także umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły. Powinien charakteryzować się empatią, otwartością i refleksyjnością oraz postawami prospołecznymi i poczuciem odpowiedzialności. Co więcej, absolwent ma posiadać umiejętność doskonalenia własnego warsztatu pedagogicznego z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, przetwarzania informacji [12, c. 33-34].

Zgodnie z rozporządzeniem kształcenie kandydatów na nauczycieli polega na obowiązku zrealizowania przez nich trzech modułów:

- pierwszego, obejmującego przygotowanie w zakresie merytorycznym do nauczania przedmiotu (związanego z danym kierunkiem studiów);
- drugiego, związanego z przygotowaniem psychologiczno-pedagogicznym uwzględniającym poszczególne etapy edukacyjne;
- trzeciego, dotyczącego dydaktyki (ogólnej i przedmiotowej).

Rozporządzenie kładzie znaczny nacisk na praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu określając minimalną liczbę godzin obowiązkowych praktyk zarówno w zakresie przygotowania psychologiczno – pedagogicznego, jak i dydaktycznego. Praktyki powinny odbywać się w przeważającej części równoległe z realizacją zajęć w uczelni. Uczelnie zobowiązane są do opracowania zasad odbywania praktyk, przygotowania studentów do realizacji praktyk oraz utrzymywania systematycznego kontaktu z placówkami, w których studenci odbywają praktyki.

Mankamenty obecnego systemu. Nie ulega wątpliwo-

ści, że mimo wielu modyfikacji systemu kształcenia nauczycieli w Polsce, nadal nie jest on doskonały. Na jego wady zwracają uwagę zarówno władze oświatowe, jak i pracownicy uczelni kształcących nauczycieli. Bez wątpienia zbyt wiele jest instytucji prowadzących kształcenie nauczycieli. Od lat eksperci w zakresie kształcenia nauczycieli zdecydowanie opowiadają się za skoncentrowaniem kształcenia nauczycieli wyłącznie w uniwersytetach, ze względu na relatywnie wysoką jakość kształcenia [15, c. 3].

Mankamentem obecnie funkcjonującego systemu jest również brak odpowiedniej rekrutacji do zawodu, co budzi niepokój szczególnie w przypadku nauczycieli przedszkoli i klas I – III. W Polsce nie ma ani limitu miejsc na studia nauczycielskie, ani specjalnych wymagań stawianych kandydatom na nauczycieli. Rekrutacja przebiega według ujednoczonych kryteriów bez możliwości stosowania dodatkowych kryteriów selekcyjnych, sprawdzających na przykład predyspozycje psychologiczne do zawodu [1, c. 142]. Nauczycielem w zasadzie może być każdy kto pozytywnie zdał egzamin maturalny, gdyż kryterium w procesie rekrutacji są wyniki egzaminu z danego przedmiotu lub przedmiotów. Uczelnie przypisują im odpowiednie ilości punktów, określając jednocześnie minimalny próg punktów warunkujący przyjęcie na dany kierunek. Rekrutację na niektóre kierunki (np. edukacja artystyczna, wychowanie fizyczne) uzupełniają egzaminy praktyczne lub sprawnościowe. Tymczasem odpowiedni system rekrutacji kandydatów pozwalałby samym zainteresowanym uzyskać informację o ich przydatności do tego zawodu. Tylko najlepszy miałby szansę zostać nauczycielami i tym

samym ograniczono by zjawisko selekcji negatywnej do tego zawodu.

Wielu polskich pedeutologów zwraca uwagę na nadmierne przeteoretyzowanie programów studiów, brak odniesienia do praktyki i niewystarczającą ilość zajęć pozwalających nabywać umiejętności niezbędne do pracy z dziećmi i młodzieżą. Podkreślają oni, że system kształcenia nauczycieli powinien być ściśle powiązany ze szkołą, co oznacza, że należałoby zwiększyć udział praktyk i zajęć prowadzonych przez praktyków [3, c. 7].

Literatura

1. Chmiel T. Wizje i (re)wizje przygotowania do zawodu nauczyciela, Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław 2014.
2. Dereń E. Kształcenie nauczycieli w Polsce w seminariach nauczycielskich i liceach pedagogicznych (1918-1970), Górnoszląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna imienia Kardynała Augusta Hłonda, Myslowice 2010.
3. Hojnacki L., Polak M. Jakich pilnych zmian potrzebuje polska szkoła? Propozycje ekspertów: [online] / dostęp: 7.01.2016 <http://www.academia.edu/13444710/Jakich_pilnych_zmian_potrzebuje_polska>
4. Jung-Miklaszewska J. System edukacji w Rzeczypospolitej Polskiej. Szkoły i dyplomy, Biuro uznawalności wykształcenia i wymiany międzynarodowej, Warszawa 2003.
5. Kautz T. Przegląd systemu kształcenia nauczycieli w Polsce w latach 1945-2010. // Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej. – 2011. – nr 2. – S. 87-202.
6. Kluczowe dane dotyczące nauczycieli i dyrektorów szkół w Europie. Raport Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2013.
7. Koźmian D. Pedagogika i szkolnictwo w Polsce w toku przemian po drugiej wojnie światowej. / J. Hellwig // Historia wychowania. Wydawnictwo Eruditus s.c., Poznań 1994 – S. 115-130.
8. Kutrowska B. W poszukiwaniu współczesnego modelu kształcenia nauczycieli. / Z. Bartkiewicz, M. Kowaluk, M. Samujło // Nauczyciel kompetentny – teraźniejszość i przyszłość. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007 – S. 49-57.
9. Magiera E. Kształcenie nauczycieli w Polsce w aspekcie historycznym. / C. Hendryk // Nauczyciel wczesniej edukacji w teorii i praktyce edukacyjnej. WSH TWP w Szczecinie, Szczecin 2013 – S. 11-46.
10. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 marca 2012 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Dziennik Ustaw 2012, poz. 572.
11. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Dziennik Ustaw 2012, poz. 131.
12. Smak M., Walczak D. Instytucjonalne uwarunkowania pracy nauczyciela. / M. Herbst, J. Herczyński, M. Federowicz, M. Smak, D. Walczak, A. Wojcik // Bilans zmian instytucjonalnych. Polska oświata w okresie transformacji. Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015. – S. 26-46.
13. Ustawa z dnia 27 kwietnia 1972 r. Karta Praw i Obowiązków Nauczyciela. Dziennik Ustaw 1972, nr 16, poz. 114.
14. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Dziennik Ustaw 1982, nr 3, poz. 19.
15. Wołoszyn S. Pedagogiczne wędrówki przez wieki i zagadnienia, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 09.10.2017

Грабовец Анна. Педагогічна освіта в Польщі – від минулого до теперішнього часу.

А Представлена система педагогічної освіти в Польщі від відновлення незалежності до теперішнього часу. Описуються навчальні заклади для викладачів та їх функціонування, процедури набору кандидатів, а також окремі питання, що стосуються самого навчального процесу. Вказується на недоліки існуючої системи і на необхідність змін у системі.

Ключові слова: освіта; педагогічна освіта; освітня система; освітні стандарти

Грабовец Анна. Педагогическое образование в Польше – от прошлого до настоящего времени.

А Представлена система педагогического образования в Польше от восстановления независимости до настоящего времени. Описываются учебные заведения для преподавателей и их функционирование, процедуры набора кандидатов, а также отдельные вопросы, касающиеся самого учебного процесса. Указывается на недостатки существующей системы и на необходимость изменений в системе.

Ключевые слова: образование; педагогическое образование; образовательная система; образовательные стандарты

Grabowiec Anna. Teacher education in Poland – from the past to the present.

S The article presents the system of teacher education in Poland from the restoration of independence to the present time. It describes teacher training institutions and their functioning, candidate recruitment procedures as well as selected issues concerning the educational process itself. The article also points to the drawbacks of the present system and to the necessity of changes in the system.

Key words: education; teacher education; educational system; educational standards